

Riigi toetust
väärrib
iga laps
LK 2

Eesti vajab
patsiendi-
seadust
LK 6

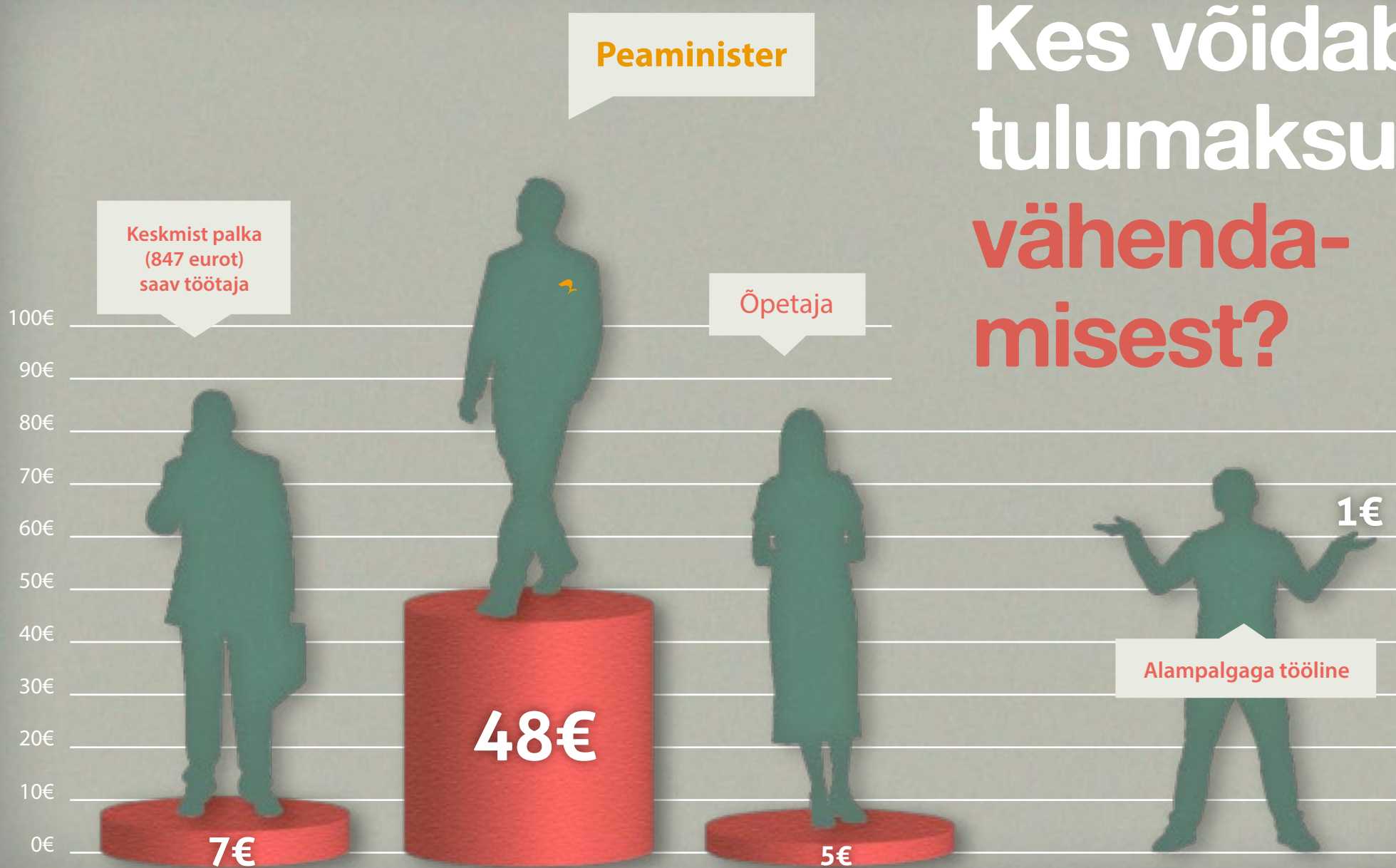
LK 3

Sotsiaaldemokraat

www.sotsdem.ee • september 2012

Kes võidab tulumaksu vähenda- misest?

Sotsiaaldemokraatide ja reformierakond- laste üheks suureks erinevuseks on suhtu- mine tulumaksu.

Sotsiaaldemokraadid leiavad, et maksukoormus peaks olema sissetulekule vastav ning mitte eelistama jõukamaid. Peaministri erakond aga soovib tulumaksu vähendada, tagades sellega tulude kasvu suurema sissetulekuga inimestele.

Kui jõustub Reformierakonna plaan 2015. aastast vähendada üksikisiku tulumaksu ühe protsendi võrra, siis peaminister ise võidab sellest iga kuu puhtalt kätte 48 eurot, 847 eurost keskmist palka saav töötaja seitse eurot, õpetaja viis eurot ja alampalgaga tööline ühe euro kuus.

Reformierakonna valimislubaduse täitmine aga vähendab riigi tulusid 60 miljonit eurot (alla miljardi Eesti krooni) aastas. Saamata jäänud raha tähendab meie jaoks vaesemat elukeskkonda ning lahendamata probleeme. Jät-

tes tulumaksu langetamata ning raha eelarvesse alles, saaks riigis teha palju hädavajalikku.

See summa võimaldaks kahekordistada lastetoetuse kõigile alla 18-aastastele lastele, renoveerida või ehitada 30 lasteaeda aastas või hoopis tõsta kõigi kooli- ja lasteaiaõpetajate ning kultuuritöötajate palka 20%.

Tulumaksu vähendamata saaks suurendada inimeste turvalisust, lisades politseipatrulle ning päästekomandosid, ehitada või taastada 600 kilomeetrit asfaltkattega teed aastas või vähendada ravijärjekordi.

Sotside nägemuse kohaselt tuleks seada sisse 26-protsendiline tulumaks tuluosale,

mis ületab 1000 eurot kuus. Sellise muudatuse abil saaks rahastada näiteks 19 eurose lastetoetuse kolmekordistamise kõigile alla 19-aastastele lastele.

Samas alla tuhande euro kuus teenivate inimeste maksud ei muutuks ning suurema sissetulekuga inimestel tõuseks maks vaid sellelt

osalt, mis ületab tuhandet eurot. Näiteks, 1200 eurot teeniv inimene maksaks senist tulumaksu 1000 eurot ja 26-protsendilist maksumuutust 200 eurot.

Üritades vahetult enne valimisi maksulangetamisega endale häälid osta, on valitsuspartei valmis mängu panema väga suure hulga eestlaste sotsiaalse turvalisuse. Sotsiaaldemokraadid leiavad, et Eesti rahvas on väärt hoolivamat valitsust.

**Sotsiaaldemokraadid
leiavad, et maksukoormus
peaks olema sissetulekule
vastav ning mitte
eelistama jõukamaid.**

Tule kohtu sotsidega!

Erakonna sügisene kampaania toimub sellel aastal septembri- ja oktoobrikuu alguses.

Kampaania käigus:

- tutvustame erakonna seisukohti maksunduspoliitikas;
- otsime ideid ja häid inimesi järgmisel aastal toimuvateks kohalike omavalitsuste valimisteks;
- kaasame uusi liikmeid erakonna tegemistesse.

Tule löö kaasa!

Kampaaniat tutvustav koduleht: rahandus.sotsdem.ee

Info: Piret Hartman, SDE tegevjuht
53 405 002 / piret.hartman@gmail.com

Põrgutee ja head kavatsused

Sven Mikser
SDE esimees

Põrgutee, öeldakse, on sillutatud heade kavatsustega. Kindlasti uskus ka meie rahandusminister end lähtuvat parimatest kavatsustest, kui ta valitud rahvaesindajaid Euroopa Stabiilsusmehhanismi ehk ESM-i mõistmiseks liialt laiskadeks ja rumalateks tituleeris.

Ma ei taha väielda iga üksiku parlamendisaadiku vaimuannete ja isikuomaduste üle. Seda kolmandikku Riigikogust, mis koosneb ministri erakonnakaaslastest, tunneb ta minust kindlasti paremini, ülejäänute seas tean ma aga mitmeid tarku ja võimekaid inimesi. Ministril endalgi on selja taga pikk parlamendistaaz ja minu hinnangul oli ta juba rahvasaadikuna nutikas ja terane.

Kindlasti ei ole ministrile kohane oma tööandjat põhjusega solvata. Siiski, veel palju hullem on see, et riiklikult olulises küsimuses näiliselt kiiruse ja efektiivsuse huvides parlamentaarsest arutelust üle astumine kärkeb endas tõstist ohtu demokraatialle. Ja demokraatia põhimõtete kõrvalekalldumatu järgimine on, julgen väita, Eesti tulevikule kaugelt olulisem, kui ühe või teise välisleppe kiirkorras ratifitseerimine.

Protseduuride väänamine ja mängureeglite käigu pealt muutmine eesmärgiga saavutada „õige“ otsus või valimistulemus, ei ole Eesti poliitika tunduvalt. Meenutagem kasvõi Euro-parlamendi valimiste seadust, mida muudeti üksnes selleks, et välistada 2004. aasta valimistulemuse mistahes vormis kordumine. Ent valitsusliikme soov riigile oluliste finantskohustuste võtmisel parlamendi täiskogust mööda minna, on samm sootuks kaugemale.

Muidugi on parlamendimenetlus aeganõudev ja võib sisaldata küsimusi ja vastuseid, mis spetsialistidele nalja või piinlikust valmistavad. Kahtlemata eksisteerib võimalus, et mõne rahvaesindaja hääletusotsus on irratsionaalne või populistlik. Ja muidugi on hääletus, kus iga saadik langetab otsuse oma südameintuustuse või parema arusaama järgi, sisse kirjutatud ka vähemalt teoreetiline võimalus, et lõpptulemus ei vasta täitevõime ootustele. Aga kui loobume parlamentaarsest demokraatiast lootuses, et mittedemokraatlikult langetatud otsus on „õigem“, siis oleme valinud vale ja ohtliku tee.

Näiteid endise idabloki riikidest, kus täiesti demokraatlikult valitud võim hakkab „populistliku ja destruktiiitse“ opositsiooni tegevust seadusandlike kitsendustega pärssima, teame me kõik. Teame sedagi, kui kiiresti võib sellisel viisil edu- ja reformimeelsest demokraatiast saada tagurlik ja oma rahvast rõhuv režiim. Nii võibki võimudel lõpuks tekkida küsimus ettearvamatule tulemusega valimised ära jätta või edasi lükata – vähemalt seni, kuni kõik vajalik tehtud saab.

See, et rahvas, vabakond ja rahva poolt valitud parlament kaasatakse otsustamisse vaid siis, kui täitevvõim on eelnevalt veendunud, et tulemus on talle meelepärane, ei ole demokraatia. Ja kui ministri käsutuses on informatsiooni, mis rahvale on teadmata, ent mida omamata on kaalutletud otsuse langetamine võimatu, siis on ministri kohus mitte rahvast ignorantsuses süüdistada, vaid olulist teavet avalikkusega jagada.

Sotsiaaldemokraat: Tiraaž: 7000 / Peatoimetaja: Triin Toome
Väljaandja: Sotsiaaldemokraatlik Erakond / Aadress: Ahtri 10A, Tallinn 10151
Tellimine, kaastööd ja lisainfo: ajaleht@otsdem.ee

Riigi toetust väärrib iga laps

Augustis esitas sotsiaaldemokraatide riigikogu fraktsioon taaskord lastetoetuste kolmekordistamise eelnõu. Praeguseks juba rohkem kui aasta tagasi esimesel lugemisel olnud eelnõu pole hoolimata sotside poolsetest meeldetuletustest rohkem päevakorda jõudnud.

Eiki Nestor
riigikogu liige

Ilma mingi kahtluseta saab selle sügise kõige suurem poliitiline vaidlus Riigikogus peetud peretoetuste teemal. Esiteks seetõttu, et üks sotsiaaldemokraatide eelnõu peretoetuste tõstmiseks on juba Riigikogu menetluses ja komisjoni otsusel jäi ka edasisele lugemisele.

Kuna komisjon jättis eelnõu meie iganädalastele pingutustele vaatamata koalitsiooni hääletenamusega

riiulile tolmuma, siis esitasime samasulise eelnõu suvel uuesti. Lisaks sellele on ka valitsusliit välja tulemas oma ideedega lastetoetuste süsteemi muutmiseks.

Mis on peretoetuse eesmärk?

Kunagi meie eestvedamisel loodud peretoetuste süsteem Eestis on universaalne. Või siis nagu peaminister ütleb – lennukilt külvamise süsteem. See kord lähtub loogikast, et kõik lapsed siin riigis on teretulnud ja vajavad toetust ning neid kõiki tuleb kohelda ühte ja sama moodi.

Ehk siis me ei tee vahet laste vahel nende kasvamist toetades. See põhimõte ära toodud juba seaduse esimestes paragrahvides, kus kirjas – seaduse eesmärgiks on toetada

laste kasvamist. Ehk siis peretoetuste seaduse eesmärgiks pole leevendada vaesust või teha muudki tarvilikku, kuigi nii mõnegi pere sissetulekust võib tal olla märkimisväärne osa.

Nüüd need valitsejad räägivad asjaid vajadusest muuta see seadus vajaduspõhiseks. Sest vaadake, mõned Eestis teenivad niipalju ja korraga, et ei pane tähelegi, kui lastetoetus nende pangaarvele jõuab. Olgu siinkohal öeldud, et ka täna kehtiv süsteem lubab vanematel peretoetustest loobuda. Ka nendel, kes seda vajaduspõhise kogu aeg korrutavad. Kui aga neilt küsida, kas nad ise on loobunud, siis saate sellise vastuse – ei ole ja ei kavatsengi. Ega ma loll ei ole, ütles mulle üks kõrge ametimees paar aastat tagasi.

Lastetoetus ei tohi saada toimetulekutoetuseks

Peretoetuste tulevik sõltub sellest, mida reformierakondlased ja isamaalised respublikaanid vajaduspõhiseuse all mõistavad. Ja see vajaduspõhiseus on ju vaja kuidagi kindlaks teha ehk siis määrata piiri, millistest tuludest kõrgemate korral lastetoetusi enam ei maksta. Kui see number tuleb küllalt kõrge, siis neile selgub, et selle piiri kontrollimine maksab rohkem, kui see raha hulk, mis peretoetusteks välja maksmata jääb.

Paistab, et mõned ongi sest ehk juba aru saanud. Ja ausalt öelda peaks

Foto: Erakogu

Urve Palo tütre ja emaga – kolm põlvkonda naise Värskas Setu Kuningriigi päeval.

Riik saab sündivust tõsta

Kuulen sageli nii meie valitsuse liikmetelt ja kuulsin ka aasta tagasi toimunud presidendidebatil osalenute suust, et madal sündivus oleks justkui paratamatu ja me peame sellega lihtsalt leppima. See olevat probleemiks kõikjal Euroopas. Paraku on see poollõhe. Tõsi on see, et peale Islandi ei ületa sündivus taastaset - 2,1 last naise kohta -, üheski Euroopa Liidu liikmesriigis. Tõsi pole aga see, et riiklike vahenditega ei ole võimalik sündivust tõsta.

Näiteks sellistes riikides nagu Itaalia, Hispaania, Kreeka, kus va-

see argument isegi reformierakondlastele mõtlema panema.

Kui aga see piir tuleb madal, siis juhtub hoopis midagi muud ja hullemat. Nimelt peretoetused muutuvad tegelikult toimetulekutoetusteks, ja sellisel

Nii et, meid ähvardab ei rohkem ega vähem kui sisuliselt peretoetuste likvideerimine.

juhul ei ole tegu enam laste kasvamisetoetamisega, vaid väikeste sissetulekutega leibkondade toetamisega.

Nimetada sellist toetust peretoetuseks oleks nahaalsuse tipp. Nii et, meid ähvardab ei rohkem ega vähem, kui sisuliselt peretoetuste likvideerimine. Ja selle vastu tuleb võidelda 24 tundi ööpäevas, ükskõik, kui õilsat kõminat seejuures kõmistatakse.

Olgu veel öeldud, et kui kellegi suust tuleb põhjenduseks rahvusvaheline kriitika meie toetussüsteemi vajaduspõhiseuse asjus, siis sellel kriitikal ja peretoetuste seadusel puudub igasugune seos. Meie universaalne peretoetuste süsteem pole selle kriitika objekt, vaid hoopis kutsutakse meid mõtlema vanemahüvitise korra üle.

Selle eesmärk on teine – vähendada suurt tulude langust ajal, kui seoses lapse sünniga üks vanematest ei saa tööl käia. Ja siinkohal saab seda süsteemi teha tõesti vajaduspõhisemaks hüvitise lae allatoomise teel, mis muuasa vanemahüvitise eesmärgiga vastuollu mitte kuidagi ei lähe.

Uuringud ja ka Põhjamaade kogemus kinnitavad, et universaalsed toetused on kõige tõhusam viis võitluses lastega perede vaesuse vastu.

Sotsid on uueks poliithooajaks valmis

SDE parlamendiliikmed ja kontoritöötajad sellekevadisel tööreisil Soome parlamentis.

Riigikogu sotsiaaldemokraatide 19-liikmeline fraktsioon on Toompeale koondunud ning valmis uuele poliithooajale opositsiooniliidritena vastu minema. Tänu suvel tehtud tööle on mitmed eelnõud juba esitamiseks valmis või peagi valmimas.

Koostöö huvigruppidega

Aastaid häbiväärselt madalana - varem 300 krooni, nüüd veidi üle 19 euro – püsinud lastetoetuste suurendamine on sotside jaoks üks võtmeküsimusi. Augustis esitasime taaskord lastetoetuse kolmekordistamist nõudva eelnõu (vaata arvamuslugusid lk 2-3) ning peagi on oma järke ootamas ka patsiendiseadus (loe lk 7). Patsiendiseaduse eelnõu valmimisse on olnud kaasatud mitmed huvigrupid. Teiste hulgas näiteks Arstide Liit, Lastekaitse Liit, Eesti Õdede Liit ja Eesti Haigekassa. Kokku andis tagasisidet 19 organisatsiooni ja hulk eraisikuid, kelle panus on aidanud eelnõud oluliselt paremaks muuta. On ju tegu esimese eelnõuga, mis enne parlamendis menetlusse andmist tagasiside saamiseks Riigikogu kodulehel arutluseks avaldati.

Kindlasti ei saa unustada surmalt sündinud kõrgharidusreformi, mis on algusest saati vajanud sama palju remonti kui vabadussammas. Sotside väljatöötatud alternatiivne ettepanek leiab, et üliõpilaste pakutavad toetused peaksid neile ka tõesti õppimisele keskendumist võimaldama. Tänapäevane kõrgharidusreform seab piiranguid aga ilma tudengitele võimalusi andmata.

Ettepanekud riigieelarvesse

Nagu varasematel aastatel, esitavad sotsiaaldemokraadid ka seekord oma ettepanekud riigieelarvesse, et seda hoolivamaks ja rohkem inimestele suunatumaks muuta. Fookuses saavad kindlasti olema õpetajate, lasteandnike, päästjate, politseinike ning kultuuritöötajate palgad, mis vajavad tõstmist. Samuti vajab lisaraha tervishoiusüsteem.

Sotsid on korduvalt teinud ettepanekuid erakondade ja valimiskampaaniate rahastamise mõistetaavaks ja selgemaks muutmise osas. See on eriti oluline, sest õige pea on Eestis kolmed valimised vaid pooleteise aasta jooksul ja meie noor demokraatia ei saa endale lubada rahaga ostenud valimistulemusi ühelgi tasandil. Nii muutub valimiskuludele ülempiiri seadmine ning suurem avatus ja avalikkus rahade kontrollimisel veelgi olulisemaks. Sotsiaaldemokraadid esitasid juba kevadel parandusettepanekud, mis ei luba erakondadel kulutada ühes kampaanias reklaamile üle 400 000 euro. See tähendaks, et valimiskulutused oleks läbipaistvamad ning võrdset kulutades on ka kõigi ideedel võrdne võimalus kuulnud saada.

Sotsiaaldemokraat

Urve Palo
riigikogu liige

August Rei – sotsiaaldemokraat ja riigimees

Sotsiaaldemokraatlikest riigimeestest on ilmunud vähe raamatuid ja artikleid ning nende rolli Eesti riigi- ja ühiskondlikus elus on seni käsitletud üpris tagasihoidlikult.

Seda enam on nüüd põhjust rõomustada hiljuti ilmunud Jüri Anti raamatu üle sotsiaaldemokraadist ja riigimehest August Reist (1886-1963).

Anti raamat on akadeemiline väljaanne rohkete allika- ja arhiiviviidetega, millega tuuakse aktiivsesse käibesse rida uusi fakte August Rei elust ja poliitilisest tegevusest. Seejuures laiendades oluliselt ajaloolist vaatevälja mõistmaks sündmusi ning nende tagamaid Eesti riigi rajamisel, poliitilise kriisi ajal 1933/34 ning iseseisvuse kaotusel 1939/40. Peatükk August Rei tegevusest Eesti riigi järjepidevuse hoidjana on kurb kroonika pagulasühiskonna sisemisest valust ja otsinguist ning tegutsemisest Eesti heaks neil lootusetutel aegadel.

Juba Tartu Kroonugümnaasiumi õpilasena liitus August Rei sotsiaaldemokraatidega. Tema lähimateks poliitilisteks võitluskaaslasteks said Gustav Suits, Karl Ast, Eduard Vilde, Friedebert Tuglas ja Peeter Speak.

Rei eluseigad 1905. aasta revolutsiooni ajal on võrreldavad seiklusromaaniga.

1905. aasta lõpul ja 1906. aastal oli Rei tegev Tallinnas, sotsiaaldemokraatliku liikumise radikaalses tiivas, osaledes koguni relvastatud ebaõnnestunud ülestõusu organiseerimises Tallinna reidil seisvatel sõjalaevadel. Järgnevad 10 aastat kulusid juuraõpinguteks Peterburis ja sõjaväeteenistuseks suurtükiväes.

1917. aastal algas August Rei elus uus poliitilise tegevuse periood.

Esmalt oli ta tegev Eesti rahvusväeosade loomisel ning sellele järgnes taaspihendumine sotsiaaldemokraatlikule erakonnale. Selle perioodi August Reid võime juba iseloomustada kui elukogemusega poliitikut.

Rei ja sotsiaaldemokraatlik partei toetasid Eesti iseseisvust ja olid samas valmis radikaalseteks reformideks. Koos tööerakondlastega saavutasid sotsiaaldemokraadid 1919. aastal toimunud Asutava Kogu valimistel enamuse ning August Reist sai Asutava Kogu esimees.

Rei juhitud sotsiaaldemokraatide eestvedamisel algatas Asutav Kogu reformid sotsiaalkaitse, töötajate kaitse ja hariduse vallas. Kõige radikaalsem oli aga kindlasti maareform, mis täitis eestlaste sajanditevanuse unistuse oma maatükist. See pani aluse kaasaegase Eesti ühiskonna tekkimisele.

Kindlasti tuleb August Rei teeneks lugeda juba Vabadussõja ajal Eestile tunnustuse otsimist Sotsialistlikus Internatsionaalis ning Põhjamaade sotsiaaldemokraatlike parteide seas. Reist sai sellel perioodil rahvusvahelise mainega poliitik, mida kinnitab ka tema hilisem tegevus välisministri ja Riigivanemana.

1933/34. aasta kriisis varises kokku tollane Eesti poliitiline süsteem. See tähendas karme ja raskeid valikuid ning ränki loobumisi ka August Reile. See oli vastuolus Rei seniste poliitiliste tõekspidamiste ja arusaamadega. Tõsine katsumus Reile oli sotside erakonna lõhenemine ning seejärel Pätsi valitsuse otsus erakondade tegevuse keelustamise kohta. Rei loobus poliitikast ja asus tööle kutselise diplomaadina Moskvas.

Kui Rei oli olnud Eesti riigi sünni juures, pidi ta nüüd üle elama vahetu osalisena ka selle hukkimise. Just tema oli see, kes oli sunnitud esimesena vastu võtma Nõukogu-de Liidu nõudmised 1939. aastal ja ultimaatumi 1940. aastal.

Rei ei kaotanud lootust Eesti riigi taassünnist. Ta oli aktiivselt tegev Ott Tiefs valitsuse moodustamisel 1944. aastal, osaledes selles välisministrina. Alates 1945. aastast aga langesid tema õlule ekstsistentsuse juhi ülesanded.

Tõnu Ints

Sotsid suvepäevitasid meeleolukalt

Juuli alguses kogunesid sajad sotsiaaldemokraadid Käsmu, et üheskoos poliitilistel teemadel arutleda, sportida, mängida ja niisama mõnusalt aega veeta. Ja seda nad ka tegid.

Traditsioonilise korvpallimängu rahvas riigikogu vastu võitis sel korral rahvas, nagu ka Eesti Vabariigi põhiseadus ette näeb. Küll aga tuleb välja tuua, et soolise tasakaalu osas oli selgelt ees riigikogu sotsiaaldemokraatide fraktsioon - platsil käisid nii sekretariaadi juhataja Heli Kirt kui meedianõunik Kai Kalamees.

Mälumängu solidaarne liider on Ida-Virumaa võistkond riigikogu liikme Jaak Alliku juhtimisel.

Rakvere sotsib supersaadet, esiplaanil Lääne-Virumaalt riigikokku valitud Rannar Vassiljev ja Rakvere osakonna juht Kairit Pihlak.

Naiskogu Kadri maailma asju paika panemas.

Teatevõistluse kohtunik Raigo Jahu jälgib, et osalejad hasardis ikka kuubikute kasti ladumisel reegleid jälgiks.

Vaimuka eeskava "Eesti sotsib supersaadet" võistlusosa esikohta jagasid omavahel noorsotsid ja Valgamaa piirkond.

Suvepäevade võistluste autasustamist vaatavad (paremalt) riigikogu liige Mart Meri, venepoliitika juht Vadim Belobrovstev, riigikogu liige Marianne Mikko ja erakonna peasekretär Indrek Saar tütreaga.

Hannes Hanso plaanib jalgrattaga maakerale ringi peale teha

Kui õhus on mõni teema, mis vajab Aasia-spetsialisti kommentaari, annab seda nii teles, raadios kui trükimeedias üsna tihti just Hannes Hanso. Umbes sama tihti võib teda aga kohata kodumaa kaunites rabades ja metsades.

Saaremaal Põide vallas üles kasvanud Hannes pole oma huvi Aasia vastu siiski emapiimaga kaasa saanud, väiksenä tahtis ta saada hoopis autojuhiks. Selle ameti plussideks pidas ta võimalust palju reisida ja inimestele asju viia.

Kuigi autojuhtimise asemel tegeleb Hannes nüüd hoopis julgeoleku - ja välispoliitika analüüsimisega, sisaldab tema töö ikkagi ohtralt reisimist.

"Tegelen spetsiifilisemalt sellega, mis jääb meist idapool, Kesk-Aasia, Aasia ja Hiina teemadega," täpsustab Hannes, kellel tuleb sagedasti sõna võtta ka Lääne-Ida poliitika ja arengu teemadel.

Võimalust Eesti oludes selliste valdkondadega süsteemselt tegeleda, peab ta lausa haruldaseks. "Aasiat puudutavad teemad on minu jaoks alati kõitvad olnud. Nendega ka töövõttes tegeleda on nagu privileeg," leiab Hannes.

Seljakotiga maailmas

Tema huvi Aasia vastu on süvenenud samm-sammult. Alguse sai see 1990ndate aastate alguses seljakotiga mööda maailma rännates ning Hiinas ülikoolis õppides. Praeguseks on Hannes Aasias veetnud kokku pea üheksa aastat ning seal on vaid paar riiki, mida ta külastanud ei ole.

"Toona ei tundunud hiina keele õppimine midagi reaalselt vajalikku ega olulist, nüüd on järsku Hiinal maailmas suuruselt teine majandus, varsti esimehe," imestab Hannes, et kunagi juhulikenä tundunud asjad on moodustanud terviku. "Võibolla mul on lihtsalt vedanud," nendib ta.

Eestis on üsna vähe inimesi, kes saavad kokku panna praktilise Aasias elamisega. "Ma ei ole kunagi olnud Aasias, aga ma olen näinud, et see on võimalik," nendib ta.

mise ja töötamise kogemuse ning omavad ka selleletemalist akadeemilist haridust, seetõttu kutsutakse Hannest pidevalt erinevatele üritustele ning meediasse esinema. Aga ka reisijuhihi Koreaesse, Hiinasse, Iraaki, Iraani või Kuubale.

Tema hiina keele praktiseerimine piirdub praegu siiski peamiselt sellega, kui mööda Patkuli treppe tööle minnes turismigruppidest mööda on vaja trügida.

Nädalavahetused looduses

Tegelikult tunnistas Hannes, et käibki Tallinnas põhiliselt töö ja magamas. Nädalavahetustel põgenevad nad koos abikaasa Riinaga igal võimalusel pealinnast. Augustis näiteks käisid nad Emajõel ning väikestel järvedel kanuamatkal.

"Meil on plaan, et vähemalt korra kuus veedame ühe pika nädalalõpu kuskil rabas, metsas või jõel, ja seda iga ilmaga," selgitab Hannes, et Eestis on nii palju ilusaid paiku.

Ta lisab, et nii mõnedki suvehommikud on varakult ärगतud, et kalale minna.

Mingitest riigi territooriumitest on saanud suvilapiirkonnad. Kas see on ideaal, mille poole püüelda?

Suvel on Hannes ainult (!) 2-3 korda nädalas sportima jõudnud ja jalgratta selga pole kordagi istunud. "Eelmine aasta samal ajal tegin raudmehe võistluse läbi," meenutab ta. See suvi on olnud eriline, sest algas pulmadega ning jätkus kuuajase reisi.

siga Indoneesias, Singapuris ja Malaisias.

Reisida Hanessele meeldib ja ta on rõõmus, et tema praegune töö ja elustiil võimaldavad seljakotiga kuuks ajaks Sulawesi saartele minna, sest oma tuleviku tihedamalt poliitikaga sidudes ei pruugi see enam võimalik olla.

Unistuste reisis peab ta 1994. aastal alustatud kolmeaastast seljakotireisi Eestist Austraaliasse. "Kahe aasta jooksul sellest ei kohtunud ma ühegi eestlasega. Kunagi ei teadnud, kus järgmisel õhtul magan või kuhu välja jõuan," meenutab Hannes.

Kuna elu on muutunud, on ta leidnud kompromissi selle vahel, mida tahaks teha ja mida saab teha - Uhhuduuri jalgrattareisid. "Ma arvan, et tegelen sellega ka siis, kui olen 70," lisab Hannes, kes loodab jalgrattaga tiiru maakerale peale teha. 10 000 kilomeetrit ikkagi juba läbitud.

Skandinaavialik sotsiaaldemokraatia

Reisimine ja võõrsil elamine on mõjunud tema jaoks inspireerivalt. Sotsiaaldemokraatlikku maailmavaadet

omas Hannes juba ammu enne, kui ennast SDE-ga sidus. Ta usub, et poliitilises võitluses

mes on suurima jälje jätnud Rootsis ja Ühendkuningriigis elamine.

Eestlastele hakkab tema arvates alles nüüd kohale jõudma, et sotsiaaldemokraatia on Skandinaavialik mõtteviis, mitte nõukogude pärand.

Kuna Hannes veedab palju aega oma kodukandis, ei ole sealset mured talle võõrad. "Saaremaa on armas ja edukas piirkond, aga kohalike omavalitsuste funktsioonid ja rahastamine võiksid olla teisiti korraldatud," toob ta välja üldise regionaalpoliitilise probleemi.

Näiteks toob Hannes, et Orissaare keskkool tahetakse võibolla kinni panna, sest pole piisavalt lapsi. "Miks need inimesed ära kolunud on?" küsib Hannes, viidates sellele, et kui kool kinni pannakse, väheneb tööenõoliselt inimeste arv veelgi.

"Mingitest riigi territooriumitest on saanud suvilapiirkonnad. Kas see on ideaal, mille poole püüelda?" lisab ta kriitiliselt.

Triin Toome

Sotsiaaldemokraadi peatoimetaja

Foto: Erakogu

Hannes koos abikaasa Riinaga pulmareisil Aasias.

Nimi Hannes Hanso
Vanus 40
Haridus Orissaare Keskkool, Tartu Ülikool eripedagoogika, õigusteadus, Hiina Sichuan Union University, Heilongjiang University, Londoni School of Oriental and African Studies BA arenguõpetus ja politoloogia, MSc Aasia poliitika
Töö SA Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus, teadur
Pere abikaasa Riina, poeg ja tütar
Elanud Rootsi, Ühendkuningriik, Hiina, Austraalia. Praegu elab Eestis.

Missiooniga poliitikast

Eesti julgeoleku- ja välispoliitika peaks olema paindlikum ja reageerima sellele, mis maailmas toimub. Oleme saavutanud suured eesmärgid liitudes NATO ja Euroopa Liiduga, aga nüüd on vaja edasi mõelda, mitte loorberitele puhkama jääda. Välisminister on öelnud, et Soome ja teised Skandinaavia riigid on nii suured, et Eestit nendega võrralda ei saa. Kellega me siis ennast võrdlema peame? Svaasimaa või Bhutaniga? Soome on paar korda suurem kui Eesti. Nema saavad maailmas asju tehtud, omada globaalset haaret ja meie kind-

lasti ei saa. Ma ei ole nõus – ikka peab oskama suurelt mõelda. Aja jooksul, samm-sammult peaksime oma mõtlemist ja käitumist muuta. Suured eesmärgid ja tee on välis-poliitikast hetkel justkui kadunud. Silm kellelgi ei sära – sellest on kahju. Vajame julgust ise otsuseid teha ja karbist välja mõelda, ei maksa loota, et Brüssel kõik meie eest ära teeb. Praegu ei ole ega paista Eesti julgeoleku- ja välispoliitikas uut ja dünaamilist lähenemist. Selle asja raputamine võiks olla lausa minu missioon.

Meie oma patsiendiseadus

Heljo Pikhof
vanemate
sotsiaaldemokraatide
peasekretär

Ei see ole saladus, et Eesti ühiskond vananeb, ja üsna kiiresti. Juba praegu on meil seniore 17 protsenti elanikkonnast.

Elamine aga kulutab inimest: mida vanemaks ta saab, seda enam vajab hooldust ja (arsti)abi. Eluea prognooside kohaselt on tänase seisuga 50 aastasel mehel elada veel keskmiselt 25 aastat, kuid tervena elab ta ainult poole sellest ajast.

Tänasele 50aastasele naisele lubavad teadlased koguni 32 suve ja talve, aga tervena elatud aastate prognoos on sealjuures 14,2 aastat. Niisiis tuleb keskea ületanud mehel käsikäes tervisehädadega elada ligi 13 aastat ja naisel 18 aastat. Armas tohter, avita!

Vajalik seadus

Küllap ei ole teist nii tundlikku valdkonda kui abivajaja ja abiantja ehk siis patsiendi ja meedikute suhted, ja just sel põhjal on ole patsiendiseadust olnud teps mitte lihtne teha. Kahel varasemal katsel on see jäänudki riigikogus vastu võtmata.

Ometi liigub nii Euroopa kui kogu maailma seadusregulatsiooni poole ka meditsiinisuhete valdkonnas.

Ka meie vajame omaenda Patsiendiseadust, mis kõige paremini vastaks meie oludele ja võimalustele.

Kui arstil ja haigel on nende õigused ja kohustused teada, on mõõdarääkimist vähem ja ka ravi tulemus tõhusam. Senine Võlaõigusseadusesse sisse kirjutatud sellesuunaline osa – tervishoiuteenuste osutamise leping – on üsna veider koht, kust suure häda või arusaamatuse korral näpuga järege ajades abi otsida.

Skandinaavia eeskujud

Lihtne, hõlpsasti loetav ja igatühele arusaadav Patsiendiseadus peaks olema iga inimese laual. Paljud riigid – kas või Soome ja Norra, Taani ja Island – on üldarusaadava ja käepärase patsiendiseaduse hädavajalikkust mõistnud ja oma rahva tarbeks selle ka koostanud.

Jah, meditsiiniõigus on küll erinevalt teistest õigusharudest eraoiguse ja avaliku õiguse piirimaal, ja omamoodi vastuolulinegi: on ju arstiteaduse siht suurendada inimese heaolu, vähendada tema vaevusi – andes talle seeläbi rohkem vabadust ja isolemist.

Iga seadus seevastu kirjutab ette, mida teha tohib või ei tohi ning piirab inimese autonoomiat. Mõlemale poolele – nii avitajale kui abitsijale vastuvõetavat lahendust leida võib teinekord olla üsnagi keerukas. Hippokratese vande andnud arst tahab ju teha kõik endast oleneva, et päästa

Oma õigustest peavad teadlikud olema nii patsiendid kui arstid. Foto: Erakogu

inimelu. Kas aga vereülekanne Jehoova-tunnistajale, kelle usk võõrast verd keelab, ei ole siin inimvabaduste rikkumine?

Paljud küsimused vajavad lahendusi

Neid ja teisi küsitavusi ongi meie uus Patsiendiseadus seatud lahendama. Ei

ole enam nii, nagu oli vanasti, kui arst ise kõike teadis ja kõike otsustas. Mee-diku ja patsiendi vaheline usaldus tähendab ka patsiendi teavitamist tema olukorrast, ja tema teadvat nõusolekut kinnitab vajadusel allkiri. Muidugi mõista ei taheta seda lihtsa vereproovi tegemiseks, vaid ikka riskiga seotud ägeda sekkumise puhul.

Teisalt on säherdune allkiri arstilegi tagatis, et teda ilmaajata ei süüdistataks ega sarjatakse. Olgu nimetatud veel ridamisi piiripealseid olukordi: kui ranga töö teadmine võib patsiendi tervenemise küsimuse alla seada, ei suruta seda talle väevõimuga peale (erandiks vaid nakkusohu kaasinimestele); igaüks võib valida enda-le usaldusisiku, kes elu ja surma pii-

ri peal tema eest otsustab ja kes ei pruugi sugugi olla mõni võõraks jäänud sugulasist; patsiendil on kahtluse korral õigus teisele, sõltumatule arvamusele; täpselt on seadusega reguleeritud ka kaebuste lahendamise kord. Et lahendus õhku rippuma ei jääks, peab kohtuväline tervishoiuteenuste kvaliteedikomisjon saama uue sisu, jutt käib töövaidluskomisjoni sarnasest organist, kus enne kohtus-seminekut arutavad asja mitte üksnes arstidest kolleegid omavahel, vaid ka juristid ja patsientide esindajad. Täpselt on reguleeritud ka inimese teadusuuringutes ja kliinilises õppetöös osalemine – see saab toimuda vaid asinimestele); igaüks võib valida enda-le usaldusisiku, kes elu ja surma pii-

Naiste visadus viib sihile

Naiskogu Kadri viimaste aastate üks rõhutatumalt esile toodud mure on laste vaesus ja lastekasvatuse alarahastatus Eestis. Meile on ammu selge, et laste heaolu tagamiseks on vaja tõhusaid sotsiaalpoliitilisi abinõusid. Naiskogu üheks nõudmiseks on lapsetoetuse kolmekordistamine.

Teiseks suureks probleemiks on riigi tööturupoliitika ja selle muudatused negatiivses suunas - tööturu seadusandluse reform jõustas ainult tööturu paindlikkuse poole, aga lükkas eemale tööturu turvalisuse.

Palgapoliitika on viinud suurte regionaalsete palgalõhedeni, aga ka suure palgalõhene naiste ja meeste vahel. Naiskogu on läbi viinud kaks piketti, nõudes pikaajalist riiklikku kava palgalõhe põhjuste vähendamiseks. Tublikus saavutuseks peame seda, et meie algatatud nõudmiste tõttu andis Riigikogu valitsusele ülesande ja valitsus on asunud sel suvel vastavast strateegiat ette valmistama.

Probleemiks on ka see, et paljud ettevõtte-likumad töötajad eelistavad Eestist lahkuda Põhjamaadesse, kus on paremad töötingimused. Tööpuuduse tõttu, ei tunne ennast

kindlalt ka suur osa noori. Kui kodus tööd ei leia, viivad noortelgi töötõtsingud Eestist kaugemale. Et parema kohtlemise nimel pingutatakse ka Eestis, teeme koostööd ametiühingutega, toetame kollektiivlepingute sõlmimist ja õpime ka ise läbi rääkima.

Käesoleval, aktiivselt vananemise aastal, võtame üles ka omastehoolduse korralduse küsimused ja analüüsime, mida selles valdkonnas teha, et nii hooldatavad kui hooldajad ennast turvalisemalt tunneks. Meetmete osas peame nõu ka Vanemate Sotsiaaldemokraatidega.

Naised leiavad, et turvalisus igas valdkonnas on peamine, millest riigis praegu puudu jääb. Naiskogu naised tegelevad oma piirkondades eelpool toodud probleemidega ja otsivad ka kohapeal lahendusi, et olukorda paremaks muuta.

Reet Laja
Naiskogu Kadri
president

ESM on ülitõsine proovikivi

Äsja möödunud poliitsuvele lisasid vürtsi need pinged ja vaidlused, mis kobrutasid ja kobrutavad edasi seoses Euroopa Stabiilsusmehhanismiga ühinemisel.

Kas ESMi nimel all tuntuks saanud päästeplaan suudab pakkuda lahendust eurotsooni võlakriisile ja aidata kõige suuremas hädas riike? Või on logiseva euroala ja euro probleemid nii sügavad, et ESMi rakendamine lükkaks niigi paratamatult saabuvat vaid edasi?

Vähemalt sama tähtsad on küsimused, mis puudutavad ESMi asutamislepingu kooskõla Eesti põhiseaduse ja muu siseriikliku õigusega. Ja kas Eestil, kes on viimastel aastakümnetel saanud nii palju osa Euroopa Liidu ühisest katlast, on üldse moraalselt õigust jääda kõrvale, kui teised riigid panustavad euro päästmisse ja euroala majanduse stabiilsuse tagamisse?

Valitsus väldib avalikku debatti

Alates 12. juulist, mil riigikohus otsustas, et ESMi alusleping ei ole põhiseadusega vastuolus, kuigi ta piirab riigikogu finantspädevust ja demokraatliku õigusraiigi põhimõtet, on ESMi poolt ja vastuargumende kaalunud nii Sotsiaaldemokraatliku Erakonna volikogu ja juhatus kui ka riigikogu fraktsioon. Viimane on koos istunud mitu korda. Sotsiaaldemokraatidele on selgelt vastuvõetamatu stiil, kuidas valitsus on ESMi puhul käitunud - üliolulist dokumenti on püüdnud avalikkusele võimalikult vähe selgitada või on antud mõista, et tegu on lepinguga, mille peensusi pole rahvas ja isegi riigikogu võimeline mõistma.

Siit ka katse vältida avalikku debatti ja suruda kogu otsustamine, sh ka tulevased rahaeraldused parlamendi Euroopa Liidu asjade komisjoni.

Juulis nõu pidanud sotside fraktsiooni liikmed leidsid, et ESMi puhul on tähtis solidaarsus Euroopaga, kuid veelgi olulisem on solidaarsus oma inimestega. Seepärast andis erakonna esimees Sven Mikser enne riigikogus toimunud esimest ESMi arutelu üle eelnõu eesmärgiga kolmekordistada kümme aastat muutumatuna püsinud lapsetoetust.

Rannar Vassiljev
Riigikogu liige

Euroopa stabiilsusmehhanism (ESM) on olnud avaliku debati keskmes mõnda aega. Kui rahandusminister leiab selle kahetsusväärse olevat, siis sotside arvates on see igati põhjendatud ja tervitatav. Selgub ju praegu Eesti ees seisva otsuse tegelik kasu ja hinnasilt alles siis, kui tänane valitsus on ajalooks saanud.

Kas ESMi nime all tuntuks saanud päästeplaan suudab pakkuda lahendust eurotsooni võlakriisile ja aidata kõige suuremas hädas riike?

„Me usume, et ajal, mil Eesti riik on valmis panustama Euroopa rahanduse stabiilsuse nimel ligi 150 miljonit eurot, lasub riigikogul otsene kohustus toetada senisest märksa enam Eesti peresid. Meie laste heaolu ja perede parem toimetulek on arengu huvides tähtsam, kui mistahes fiskaalpoliitiline otsus,“ ütles Mikser.

Riigikogust sõidetakse üle

15. augustil kohtusid saadikud õigus-kantsler Indrek Tederi ja rahandusekspert Andres Tupitsaga, kes mõlemad leidsid, et kõiki ESMi rahastamisega seotud otsuseid saab langetada üksnes riigikogu suul saal.

Samal veendumusel on ka sotsiaaldemokraadid, kes esitasid ESMi eelnõule rea muudatusettepanekuid, mis pidid kõrvaldama nii riigiõiguslikud kui

rahanduspoliitilised rumalused. „Riigile rahaliste kohustuste võtmine saab olla vaid riigikogu täiskogu ja mitte kellegi teise pädevuses,“ märkis fraktsiooni aseesimees

Eiki Nestor. Tema kinnitusele kumab kogu ESMi eelnõust läbi valitsuse soov sõita riigikogust teerulliga üle.

Sotsiaaldemokraadi trükkimiseku ajaks polnud teada, millise kuju ESMi asutamislepingu ratifitseerimise ja rakendamise seaduseelnõu võtab ja milline saab olema lõpphääletuse tulemus.

Kai Kalamees
SDE fraktsiooni nõunik

Kirjad Brüsselist: Kolme väikse Balti riigi suur koostöö

Ivori Padar
Euroopa Parlamendi liige

Ehkki selja taha jääb suvi, käib hoogne töö Euroopa Liidus pidevalt. Lisaks nii tõsisele väljakutsele nagu seda on Euroopa majanduse keeruline päästemehhanism ESM, jätkub Euroopa Parlamendis vilgas arutelu euroliidu ühise eelarve üle aastateks 2014–2020. Üksteise järel valmivad parlamendi seisukohad, kuidas Euroopa ühist rahakotti lähitulevikus kasutada.

Meie rõõmuks toimus vahetult enne kuuajast suvevaheaega parlamendi regionaalarengu komisjoni istung, kus otsustati tulevikus regionaaltoetusteks eraldatava rahha kasutamisel pooldada mitut ettepanekut, mille tegime ühiselt koos Läti ja Leedu parlamendisadikutega.

Komisjon oli meiega sama meelt, et Euroopa Komisjoni ettepanek, seada uuel seitsmeaastasel eelarveperioodil regionaaltoetuste eraldamisel piiriks 2,5 protsenti liikmesriigi SKTst, pole õige.

Sellise piiri tõmbamine tähendaks ju sisuliselt seda, et meie jääksime ilma väga suurest hulgast eurorahast – jutt käib arvutuste järgi suisa kolmest sajast miljonist eurost kogu uue eelarveperioodi jooksul. Lisaks nõustuti teiesgi meie ettepanekuga, mis puudutas käibemaksu. Ka komisjoni meelest peab käibemaks olema regionaaltoetuste eraldamisel jätkuvalt abikõlblik ega tohi kohustuslikule omoasalesele lisanduda.

Muidugi käib töö Eestile võimalikult soodsate regionaaltoetuste väljaraakimise nimel edasi. Vastasel juhul on väikeriigid juba lähitulevikus karmi valiku ees – kas anda oma napist rahakotist raha pigem teedehiituseks või noortele peredele ja pensionäridele: kas ettevõtteke europrojekte rahastamise kõrväl jääb väikestel omavalitsustel raha üle ka näiteks koolitranspordi või hobitegevuse toetamiseks. Ometi tunnen juba nüüd heameelt selle üle, et kolm väikest Balti riiki, kes me kõik äsja oma iseseisvuse taastamise 21st aastapäeva tähistasime, on ka Euroopas üksteise eest väljas.

Seda tõestas ilmekalt ka suve hakul saavutatud etapivõit põllumajanduspoliitikas, mille saime oma valitsustele õiguse ka järgmisel aastal põllumajanduse otsetoetustele omalt poolt lisa maksta. Niisamuti tõestab seda meie jätkuv koostöö Euroopa ühise põllumajanduspoliitika kujundamisel, mis tulebat meelde kohustust kohelda uusi liikmesriike vanadega võrdset.

Sama rõõmus olen mõistva ja viljaka koostöö üle Euroopa sotsiaaldemokraatidega alates oma fraktsioonikaaslastest kuni europarlamenti presidendini Martin Schulzini, kes varasuvisel kohtumisel Balti riikide põllumees-tega rõhutas: ebavõrdsus toetuste maksimisel peab lõppema.

Uus tööaasta on aga ukse ees ning arutelud põllumajandus- ja regionaalpoliitika üle jätkuvad. Peavadiki jätkuma, sest piltlikult öeldes, kui ESMi ümber käivad jutud räägivad vaid raha välja viimisest, siis need kaks valdkonda on endiselt olulisimad, mis Euroopa raha omakorda meile koju toovad.

Teated

Mehe kodu on maailm, naise maailm on kodu? Mehed sünnitama ja naised sõjaväkke? Soolise võrdõiguslikkuse teema kütab kirgi. Nüüd saad ka Sina arvamust avaldada!

SDE korraldab esimesena Eestis oma liikmete hulgas uuringu, milles vaatleme suhtumist soolisse võrdõiguslikkusesse, võrdse kohtlemise toimimist erakonnas ja soolise tasakaalu edendamise võimalusi.

Palume kõigil täita anonüümne ankeet, mis on üleval alates 3. septembrist aadressil www.surveymonkey.com/s/SDE_est Küsitlusele vastamine võtab aega umbes 15 minutit ning tulemusi võtame arvesse edasiste tegevuskavade kujundamisel. Küsitlusele saab vastata 22. oktoobrini.

Ära maga maha!

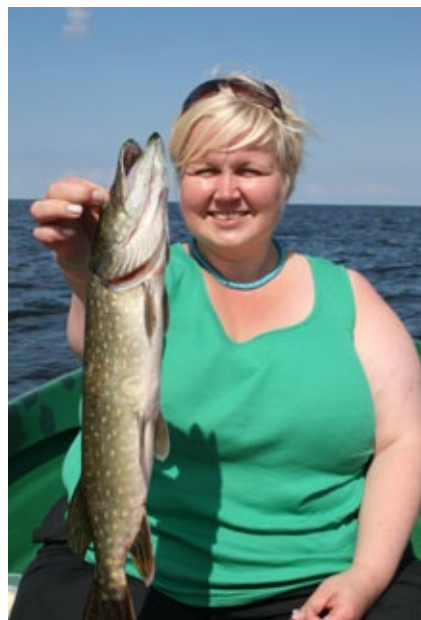
13.-14. septembril väisab riigikogu sotsiaaldemokraatide fraktsioon Lääne-Virumaad.

Retsept

Kommunikatsioonijuht Liisa tagurpidi õunakook

See on eestistatud variatsioon ameeriklaste suurest lemmikust tagurpidi ananassikoogist, millesse armusin New Yorgis õppides ja elades. Koogi nimi tuleb asjaolust, et see küpsetatakse glasuur allpool ning keeratakse serveerimistaldrikule "tagurpidi".

Suhteliselt lihtne ja toitev küpsetis on sobiv just sügisesse, kui enam paadiga veele ja kalale ei kutsu, nagu pildil oleval täiuslikul suvepäeval.

Glasuur:

100 g võid
100 g pruuni suhkrut
5-6 kõvemat õuna
soovi korral peotäis
kokteilikirsse või pähkleid

Tainas:

200 g toatemperatuuril võid
150 g suhkrut (100 g, kui soovid vähem magusat kooki)
150 g jahu
100 g kamajahu või kaerahelbeid
1 sl küpsetuspulbrit
1 sl vaniljeekstrakti või vaniljesuhkrut
1 sl õunamahla või -siirupit
(võib asendada vee või piimaga, kuid siis ei ole taigal õrna õunamaitset)
4 muna

Küpsetamiseks on vaja suuremat ümmargust koogivormi. Antud kogustest piisab kenasti 10-12 inimese jaoks.

Eelsoojenda ahi 180 kraadini. Vahusta glasuuri jaoks mõeldud suhkur ja või ning määri ühtlaselt vormi põhja. Tükelda õunad näiteks veeranditeks (soovi korral enne koorides) ja jaota ühtlaselt võimassi peale. Soovi korral pista õunatükkide vahele kaunistuseks pähkleid ja kokteilikirsse.

Mikserda kõik taigamaterjalid pehmeks taignaks ja kalla vormi õunte peale. Küpseta 35-45 minutit. Kook on valmis, kui sisse torgatud puutikk tuleb puhtana välja. Lase valmis koogil vormis 10 minutit seista ja keera kook taldrikule välja. Serveeri vaniljejäätise või -kastmega.

Liisa Past, SDE kommunikatsioonijuht

	Euroopa Stabiilsus-mehhanism	Magma	Magister artium	Riigikogu SDE fraktsiooni liige		Meeter	Eesti Gaidide Liit	Valgeveresus	Sotsialistlik ... (organisatsioon, mille liige on ka SDE)	Kõnavähk	Sekund
Tõnis Mägi ja Villu Kanguri laul "Püha ... tuled"					Maitsetaim Supi serveerimise nõu						
Kõnts						Belgia jalgpalliklubi K.R.C.... Noot					SDE peasekretär
Asesõna			Tänavakate Euro laulu "Kuula" sõnade autor ... lüves								
	... Viike-Freiberga Külg, aspekt						...väik Tehinguid tõestav ametisik				
Euroopa, riik, kus SDE sõsarpartei on Socialdemokraatide						Riik, kus asub Euroopa sügavaim järve surm (saksa k.)					
Aasta		Ujuk Teos								...kiosk A. Kiviräha lasteraamat "... ja kevad"	
Õu					Otsatükk Ilma teisteta						Õhuke ainekiht keha pinnal
Kompanii			VASTUS Katoliku munga-kloostri ülem	○	○	○	○	Tik-... VASTUS jätkub			
	Posti-saadetis Kaasa arvatud					Niiske 2 x täht		○			
XX sajandi alguse kunstivool							"Ära ... ütle iial!" Amper	○			
Samm				Kuvand, maine				○		Monsieur Sihilikult	
								Ette-tähendus	○		
								Pagari-toode	○		Aktiivseks muutma, tegevusse rakendama
								Eesti rahvustoit	○		
								Seisund, olukord	○		
								Tund	○	Lieutenant Merre ulatuv maismaa osa	
	SDE juhatusel liige	Höbe	Keila...	Aar		Samuti	Mehenimi Maa-möödurist	○			
SDE Naiskogu Kadri president					Keskpunkt Saksa telekanal			○		Volt Sotsiaaldemokraat, EV riigivanem	
Eesti lennukompanii 1939-1940				Linn, mille SDE osakonda juhib Kairit Pihlak ID-...				○			
Umbes		Toiming Teise nimega				Kõrg-reljeefiga gemm ... Angeles		○			
Thor Heyerdahli laev			Äsja Pealinn Euroopas					○		Isiklik rekord Suuava	
Õhtu (soome k.)					Kõrrelised tärkamistest kõrsu-miseni Merikarp			○		Jood SDE juhatusel liige ... Palo	
Ava-meelne, otse-kohene							Tuline Väike (soome k.)	○			
Linn, mille piirkonda juhib Heljo Pihhof						Laulja Eesti Raadio		○			
Lapsevanem				Purjetav Inimene kui tööriist				○			Noot
North		...-Dame de Paris 1500.							University of East London Aktsiaselts		
	Skulptor ... Mikoff C naaber					Noorte Autorite Koondis Veregrupp				Inglise k. artikkel	
2 x täht			Lume-leopard								

EESTI RAHVA RISTISÖNAD
RISTIK

Ristsõna vastuseid ootame aadressile ajaleht@sotsdem.ee kuni 30. septembrini 2012. Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja SDE kruusi, millest on mõnus külmadel sügisõhtudel kuuma teed juua. Head lahendamist!